

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษาเป็นจุดมุ่งหมายอันสำคัญของรัฐบาลไทยทุกยุคทุกสมัย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 คณะราษฎรได้ประกาศหลัก 6 ประการ ข้อความตอนหนึ่งระบุไว้อย่างชัดเจนว่า "จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร" ข้อความดังกล่าว รัฐบาลไทยในสมัยต่อมาได้ยึดถือเป็นแนวนโยบายในการบริหารและพัฒนาประเทศโดยยอมรับว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนทุกคนพึงมีพึงได้ มุ่งหวังที่จะใช้โรงเรียนหรือการศึกษาเป็น เครื่องมือในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในแต่ละท้องถิ่นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ประสงค์ที่จะขยายการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ¹ แต่คุณภาพของการศึกษาไม่ว่าระดับใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นการฝึกหัดครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของการจัด ระบบการศึกษา เพราะถือว่าหากเรามีวิธีการและคำ เน้นการผลิตครูที่ดีมีคุณภาพและเพียงพอับ ความต้องการของประเทศแล้ว ย่อมทำให้คุณภาพของการศึกษาของชาติบังเกิดผลดีติดตามไปด้วย หากสถาบันฝึกหัดครูผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพแล้ว การศึกษาระดับต่าง ๆ ก็ไม่สามารถที่จะจัดให้ได้ ผลดีเท่าที่ควร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของชาติตามมา

ในการผลิตครูที่มีคุณภาพย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ความร่วมมือของ ฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ รวมทั้งวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องนำวัสดุต้นอุปกรณ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน² การถ่ายทอดความรู้ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและ

¹ เกียรติชัย พงศ์พานิชย์ "การปฏิวัติ 2475" สัตว์การเมือง (พระนคร : ไทย-วิวัฒนาการ, 2514), หน้า 53.

² แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ "นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการปฏิรูป-การศึกษา" โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ (11 - 15 เมษายน 2518).

อย่างถูกต้องนั้นคงอาศัย เครื่องมือ วิธีการ และอุปกรณ์ช่วยการสอน ไม่ใช่พึ่งแต่เพียงคำพูดของครูเท่านั้น ดังที่นายบุญดิน อัครถาวร ไคลกล่าววว่า "เราจะคงไว้วัฒนธรรมและเทคโนโลยีทั้งหลายให้มากขึ้นเพื่อใ้การศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อเพิ่มทั้งปริมาณและคุณภาพ"³

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ.2497 ความคิดในการจัดวิทยาลัยหมู่บ้านโคกบึงขึ้นเมื่อ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้ไปเยือนประเทศตุรกี และไครม Village Institute ซึ่งให้ชื่อภาษาไทยภายหลังว่า "วิทยาลัยหมู่บ้าน" วิทยาลัยหมู่บ้านเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูแบบหนึ่งที่ประสงค์ให้นักเรียนมีประสบการณ์ด้วยตนเองมากที่สุด นอกจากจะเรียนวิชาสามัญ วิชาครูทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแล้ว ยังเน้นหนักวิชาที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นด้วย ฉะนั้นจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งสถาบันการฝึกหัดครูประเภทนี้⁴ ก็เพื่อ

1. ผลิตรีไปสอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชนบท คัดเลือกนักเรียนจากชนบทมาศึกษาต่อ เมื่อสำเร็จแล้วต้องกลับไปสอนในชนบทอันเป็นภูมิลำเนาเดิมของตน จึงเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในชนบทได้
2. ให้นักเรียนครูประเภทนี้มีประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง การเห็นเองทำเองมากที่สุด เพื่อจะได้นำความรู้ความชำนาญอย่างใหม่ ๆ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปใช้ในโรงเรียนที่ตนสอน เสมือนหนึ่งว่าครูเป็นทูตนำความเจริญแบบใหม่ไปสู่ชนบท อย่างน้อยครูเป็นเสมือนที่ปรึกษาของหมู่บ้านและช่วยพัฒนาหมู่บ้านได้
3. วิทยาลัยหมู่บ้านจะต้องตั้งอยู่ในชนบทห่างจากตัวเมืองที่เจริญ วิทยาลัยหมู่บ้านเพียบพร้อมด้วยครูอาจารย์ที่ชำนาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการสอนครบครัน จึงเป็นศูนย์แห่งการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นอย่างดี และสามารถบันดาลให้ท้องถิ่น

³บุญดิน อัครถาวร "นโยบายและแนวโน้มทางการศึกษา : ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ." เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 152.

⁴หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู "วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง" เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 136.

นั้นเจริญเติบโตได้รวดเร็วด้วย

ปัจจุบันวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง กงคำ เสนอโยบายในการผลิตครูเพื่อไปสอนในชนบท และคัดเลือกนักเรียนจากชนบทที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มาศึกษาต่อ ซึ่งเรียกว่า นักเรียนในบ่ารุง ส่วนนักเรียนนอกบ่ารุง คือ นักเรียนที่มาสมัครมารับการศึกษาด้วยตนเอง ประเภทของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ประเภท⁵

1. ประเภทในบ่ารุง

- 1.1 หลักสูตร 5 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.กศ.
- 1.2 หลักสูตร 2 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.กศ.

2. ประเภทนอกบ่ารุง

- 2.1 หลักสูตร 2 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.กศ.
- 2.2 หลักสูตร 1 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.ป.
- 2.3 หลักสูตร 2 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.กศ.สูง

3. ประเภทนักศึกษาบุคคลภายนอก

- 3.1 หลักสูตร 2 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.กศ.
- 3.2 หลักสูตร 2 ปี สำเร็จแล้วได้ ป.กศ.สูง

ปัจจุบันวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ผลิตนักศึกษาครูสำเร็จไปแล้วหลายรุ่น โสภทัศน์ปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษามีส่วนช่วยในการผลิตครูของวิทยาลัย แต่ไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาหลายอย่างหลายประการซึ่งน่าจะได้รับการศึกษาวิจัยให้ทราบแน่ชัดลงไปว่ามีอะไรบ้าง

นอกจากนั้น หน่วยโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงยังอาจจะมีปัญหาในการบริหารและการบริการอีกด้วย จึงทำให้การบริหารและการบริการโสตทัศนปกรณ์ในวิทยาลัยครูแห่งนี้ คอยประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การวิจัย เพื่อจัดทำโครงการปรับปรุงหน่วยโสตทัศนศึกษาที่มีอยู่แล้วให้เป็นศูนย์สื่อการศึกษาของวิทยาลัยครูแห่งนี้ ด้วยความหวังว่าศูนย์

⁵หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, เรื่องเดิม, หน้า 80.

ดังกล่าวจะเป็นศูนย์แห่งการศึกษาท้องถิ่นและจะช่วยให้อาจารย์และนักศึกษาได้ใช้โสตทัศนูปกรณ์อย่างเต็มที่ อันมีผลเอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของงานโสตทัศนศึกษาในวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูแห่งนี้
3. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
4. เพื่อเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของวิทยาลัยครูดังกล่าว

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของโสตทัศนูปกรณ์ของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงในปีการศึกษา 2519
2. การวิจัยนี้มุ่งสำรวจปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในภาคต้นของปีการศึกษา 2519

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

1. จะได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการทางโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
2. เป็นแนวทางในการเสนอเพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
3. เป็นแนวทางในการบริหารและการจัดให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาของวิทยาลัยศูนย์ที่ทั้งชนจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงให้ดียิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาจากหนังสือ เอกสารอ้างอิง และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งศูนย์สื่อการศึกษาทั้งในและนอกประเทศในระดับอุดมศึกษา
2. ออกแบบสำรวจประเภท ชนิด จำนวน สภาพ และความถี่ในการใช้เครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากร อาคารสถานที่และงบประมาณเกี่ยวกับวัสดุของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
3. ส่งแบบสอบถามอาจารย์ของวิทยาลัยเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ทางโสตทัศนศึกษาของอาจารย์ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ และความทองการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา
4. รวบรวมแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล
5. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ออกเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง

1.6 นิยามของคำต่าง ๆ

ศูนย์สื่อการศึกษา หรือ ศูนย์โสตทัศนศึกษา หมายถึง หน่วยงานกลางซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงาน และจัดให้บริการด้านโสตทัศนศึกษาต่าง ๆ แก่คณาจารย์และนักศึกษาของวิทยาลัย เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โสตทัศนศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์ทุกด้าน เพื่อหาทางนำโสตทัศนอุปกรณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด

โสตทัศนอุปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์การสอนประเภทและชนิดต่าง ๆ ที่อาจเป็นวัสดุ เครื่องมือ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนพิจารณาเลือกนำมาใช้ประกอบกิจกรรมในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของผู้เรียน

อาจารย์ หมายถึง ผู้ทำการสอนประจำในวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ในภาคต้นปีการศึกษา 2519

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่ศึกษาในวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงในภาคต้น ปีการศึกษา 2519

วิทยาลัย หมายถึง วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

1.7 การวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับศูนย์โสตทัศนศึกษา ปัญหาการบริหารงานศูนย์ฯ และการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังนี้

ในปี พ.ศ.2512 นายธีรกุล ศรีจันทร์พงศ์⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเสนอแนะโครงการ การดำเนินงานด้านบริหาร และหน้าที่ของศูนย์โสตทัศนศึกษาตามความต้องการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีโสตทัศนอุปกรณ์อยู่แล้ว
2. อาจารย์ส่วนใหญ่มีความต้องการโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทหน้าจอ และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง สาธิต โสตทัศนอุปกรณ์ที่ต้องการรองลงมาคือ เครื่องอัดสำเนา หอกระจาย โทรทัศน์วงจรปิด และเทปโทรทัศน์ ส่วนภาพยนตร์ 8 ม.ม. และฟิล์มคูมีความจำเป็นน้อย
3. การบริหารงานศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย ยังขาดระเบียบ และยังไม่มียุทธศาสตร์ศึกษาส่วนกลาง ทำให้เกิดปัญหาในค่านบริการ และได้เสนอแนะให้จัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาขึ้นเป็นส่วนกลางเทียบเท่ากองงานชั้นต่อสำนักงานอธิการบดี

ปี พ.ศ. 2513 นางสาวปราณี นนทมาศ⁷ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับศูนย์โสตทัศนศึกษา

⁶ธีรกุล ศรีจันทร์พงศ์, "โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น," (วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2512).

⁷ปราณี นนทมาศ, "ศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย : โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์," (วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2513).

ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทางโสตทัศนศึกษาของอาจารย์ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุง และวางแนวสำหรับการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย ผลวิจัยปรากฏว่า

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีปัญหาในด้านขาดแคลนงบประมาณ อัตรากำลังคน และโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นจำนวนมาก อาจารย์ต้องการใช้ Non-Projected Materials ในอัตราค่อนข้างสูง และต้องการใช้บริการและกิจกรรมต่าง ๆ จากหน่วยงานโสตทัศนศึกษา และมีความเห็นว่า ควรจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาทั้งที่ปัตตานีและหาดใหญ่ โดยให้เป็นหน่วยงานอิสระ

ในปีเดียวกัน นายวิเชียร นิตยะกุล⁸ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านการบริการ เครื่องมือและวัสดุ เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น และปัญหาการใช้บริการโสตทัศนอุปกรณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีโสตทัศนอุปกรณ์ใช้ในการบรรยายและการผลิตจำนวนมาก
2. อาจารย์ส่วนมากมีประสบการณ์เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาน้อย
3. อาจารย์ใช้โสตทัศนอุปกรณ์เป็นบางครั้ง
4. อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีศูนย์โสตทัศนศึกษาเป็นส่วนกลาง และอยู่ร่วมกับห้องสมุด
5. อาจารย์ส่วนมากนิยมใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายเสียง สไลด์ หอฉาย แผนภูมิ ภาพฉาย แผนสถิติ ภาพวาด เครื่องฉาย เอกสาร
6. อาจารย์ส่วนมากต้องการคำแนะนำการฝึกอบรมเกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์ และได้เสนอแนะให้รวมงานห้องสมุดและศูนย์โสตทัศนศึกษาที่จะตั้งใหม่เข้าด้วยกันเป็นศูนย์วัสดุการศึกษากลาง ซึ่งตรงต่อนักงานอธิการบดี เพื่อให้บริการด้านโสตทัศนอุปกรณ์และวัสดุสิ่งพิมพ์ รวมทั้งการดำเนินการควบคุมศูนย์วัสดุการศึกษาของคณะต่าง ๆ

⁸วิเชียร นิตยะกุล, "โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย : โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่," (วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2513).

ในปี 2516 ยุวธ บวรสุขประชา⁹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานศูนย์
 ไลศทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลางของไทย เพื่อต้องการทราบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการ
 การบริหาร การจัดบุคลากร การใช้ไลศทัศนอุปกรณ์ของอาจารย์ การบริการ การผลิตและ
 งบประมาณของศูนย์ไลศทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลางของไทย ซึ่งผลของการวิจัยมีดังนี้
 ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์ไลศทัศนศึกษา

1. การดำเนินงานบริหารศูนย์ไลศทัศนศึกษา มีปัญหาคือ การจัดเวลาอบรม
 และฝึกการใช้ไลศทัศนอุปกรณ์แก่อาจารย์ และการสร้างความสัมพันธ์กับ
 ชุมชน ยังมีน้อยไป
2. การจัดบุคลากรมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเจ้าหน้าที่บริการและผลิตวัสดุ
 กราฟิคมีไม่เพียงพอ
3. การจัดอาคารสถานที่ มีปัญหาคือ วิทยาลัยครูบางแห่งไม่มีห้องต่อไปนี้
 โดยเฉพาะ คือ ห้องผลิตไลศทัศนอุปกรณ์ ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องสมุด
 ไลศทัศนศึกษา และห้องเรียน จำนวนมาก ยังไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวก
 สะดวกสำหรับการใช้ไลศทัศนอุปกรณ์
4. ปัญหาในการใช้ไลศทัศนอุปกรณ์
  - 4.1 อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ไลศทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนน้อย
  - 4.2 การบริการและการผลิตไลศทัศนอุปกรณ์ยังเตรียมไม่พอและไม่
 สอดคล้องกับเนื้อหาในบางวิชา
5. ศูนย์ไลศทัศนศึกษาบางแห่งมีงบประมาณไม่เพียงพอ
 และค่าใช้จ่ายเสนอแนะไว้ดังนี้
  1. ควรเพิ่มช่างเทคนิคและช่างวาดเขียนซึ่งมีความรู้ต่ำกว่าปริญญาตรีเพื่อ
 ช่วยลดงานบริการและผลิตไลศทัศนอุปกรณ์

⁹ยุวธ บวรสุขประชา, "ปัญหาการบริหารงานศูนย์ไลศทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูใน
 ภาคกลางของไทย," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาไลศทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2516).

2. ลดชั่วโมงสอนของผู้บริหารศูนย์โสตทัศนศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีเวลาทำงานคานนี้ได้เต็มที่

3. ควรปรับปรุงห้องเรียนให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์

ในปีเดียวกัน นายสมภพ โรจนพันธ์¹⁰ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการศูนย์โสตทัศนศึกษาสำหรับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อศึกษาความต้องการ ทักษะคติ ความคิดเห็น ปัญหาการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนและการฝึกอบรมของอาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งมีทีมงานโสตทัศนศึกษา และสำรวจวิเคราะห์และเสนอแนะโครงการสำหรับดำเนินงานศูนย์โสตทัศนศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. อาจารย์ร้อยละ 91.43 เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา
2. อาจารย์ นักวิชาการ มีความต้องการที่จะได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอน เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางโสตทัศนศึกษาน้อย
3. อาจารย์ นักวิชาการ ประสบปัญหาในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์เพราะสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อการใช้โสตทัศนอุปกรณ์และโสตทัศนอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด และค่าใช้จ่ายสูงเกินไป

1. สถาบันควรสำรวจโสตทัศนอุปกรณ์ที่มีอยู่เพื่อขยันทะเบียน
2. สถาบันควรตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาขึ้นเป็นส่วนตัว มีหน้าที่ให้บริการสื่อการสอนสมัยใหม่แก่คณะและสำนักงานต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยราชการภายนอก
3. ควรสำรวจความต้องการทางโสตทัศนอุปกรณ์ของอาจารย์อีกครั้งหนึ่ง หลังจากดำเนินการจัดตั้งโสตทัศนศึกษาแล้ว

¹⁰สมภพ โรจนพันธ์, "โครงการศูนย์โสตทัศนศึกษาสำหรับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2516).

ในปี 2518 นางสาวอรพรรณ ประภาพันธุ์¹¹ ทำการวิจัย เรื่องการออกแบบโครงการ ศูนย์โสตทัศนศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูจันทบุรี เพื่อศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น ความต้องการ และ ปัญหาการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของอาจารย์และผู้บริหารในวิทยาลัยครูจันทบุรี และเพื่อเสนอแนะการ ออกแบบโครงการศูนย์โสตทัศนศึกษา รวมทั้งการดำเนินงานคานหาที่และการบริหารงานของ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการศูนย์โสตทัศนศึกษาสำหรับวิทยาลัยและเห็นด้วยกับการบริการต่าง ๆ ของศูนย์โสตทัศนศึกษา
2. อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์โสตทัศนศึกษาเป็นหน่วยงานเอกเทศสังกัด ผู้อำนวยการวิทยาลัยครูจันทบุรี และมีอาคารเอกเทศอยู่ในบริเวณเดียวกับ หองสมุด
3. อาจารย์ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอน แต่มีความรู้และประสบการณ์ด้านโสตทัศนศึกษาน้อย
4. อาจารย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้และการผลิตโสตทัศนอุปกรณ์ เพราะ โสตทัศนอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด ไม่มีอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สภาพห้อง บรรยายไม่เหมาะสมกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ และขาดงบประมาณในการจัดซื้อ

ขอเสนอแนะ

1. ควรกำหนดขอบข่ายและวัตถุประสงค์ของงานโสตทัศนศึกษาให้ชัดเจน
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ
3. ควรใช้ศูนย์โสตทัศนศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่องานประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัย และต่อการบริการด้านการศึกษาแก่ชุมชน
4. ควรทำสถิติและการวิจัยเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของ อาจารย์และนักศึกษา

¹¹อรพรรณ ประภาพันธุ์, "การออกแบบโครงการศูนย์โสตทัศนศึกษาสำหรับวิทยาลัย-
ครูจันทบุรี," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ปีการศึกษา 2518).

5. ควรวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในแต่ละเขตการศึกษา
6. ควรวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบโครงการศูนย์โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูอื่น ๆ

1.8 การวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์โสตทัศนศึกษาแห่งมลรัฐคาลิฟอร์เนีย¹² ได้ให้แนวคิดสำหรับการจัดตั้งหน่วยงานโสตทัศนศึกษาไว้ดังนี้

1. หน่วยงานโสตทัศนศึกษา ต้องระบุหน้าที่หลักไว้อย่างชัดเจนและหน้าที่นั้นต้องส่งเสริมหลักสูตร
2. อาคารสถานที่ของหน่วยงานโสตทัศนศึกษาต้องมีเนื้อที่สำหรับเจ้าหน้าที่ทำงาน สถานที่เก็บรักษา และการจ่าย-รับ หอจดล่อง เครื่องฉาย และเครื่องเสียง สถานที่สำหรับการผลิตและการซ่อมแซม
3. ควรตั้งงบประมาณในการใช้จ่ายแต่ละปีไว้อย่างรัดกุม
4. บุคลากรควรประกอบด้วยผู้มีประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรทางโสตทัศนศึกษา และทางสายวิชาอื่น ๆ
5. การดำเนินงานด้านเทคนิคได้แก่การเลือกซื้อ การจัดแบ่งหมวดหมู่ การเก็บรักษา การบริการนำส่งและรับกลับ
6. ควรพิจารณาระบบการบริหารงานว่าควรเป็นแบบกระจายอำนาจหรือแบบรวมอำนาจ
7. ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานโสตทัศนศึกษากับผู้ใช้บริการ

¹²Fred Harclerod, and William Allen, Audio - Visual Administration (IOWA, WMC. Brown, 1951), pp. 16 - 20.

ในปี ค.ศ. 1952 คลาร์เรนซ์ เอช เคิร์ท (Clarence H. Kurth)¹³ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมโสตทัศนศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในแถบตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อศึกษาความต้องการด้านโสตทัศนศึกษาและหาลักษณะโครงการโสตทัศนศึกษาตามความต้องการของคณะศึกษาศาสตร์ และสถาบันฝึกหัดครู ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. การบริหารงานโสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย แยกเป็นเอกเทศ
  2. ศูนย์โสตทัศนศึกษาให้บริการทั้งในมหาวิทยาลัยและชุมชน
  3. โสตทัศนอุปกรณ์เก็บไว้ที่ศูนย์โสตทัศนศึกษาแห่งเดียว แต่ยังไม่พอกับความต้องการ
  4. บุคลากรของศูนย์ประกอบด้วย นักโสตทัศนศึกษา ช่างเทคนิค และเสมียน
  5. นอกจากมหาวิทยาลัยจะจัดงบประมาณให้โดยตรงแล้ว ทางศูนย์ยังมีรายได้จากผู้เช่าฟิล์มภาพยนตร์และโสตทัศนอุปกรณ์ของมหาวิทยาลัย
  6. ในแต่ละอาคารมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการด้านโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย
  7. ศูนย์โสตทัศนศึกษาควรมีห้องฉายอย่างน้อยหนึ่งห้อง
  8. อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดอบรมด้านโสตทัศนศึกษา แต่ทางศูนย์โสตทัศนศึกษาฯ ยังไม่มีโปรแกรมการฝึกอบรม
  9. สถาบันทุกแห่งมีบริการให้ยืมโสตทัศนอุปกรณ์
  10. อาจารย์ทุกคนใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ส่วนโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายมีผู้ใช้ประมาณร้อยละห้าสิบ
- ในปีเดียวกัน สมาธิสมาคมโสตทัศนศึกษาแห่งรัฐโอเรกอน¹⁴ ได้แยกแยะหน้าที่ของ

¹³Clarence H. Kurth, "A Survey of Audio-Visual Programs in School of Education of Selected Midwestern Universities," Thesis Abstract Series. (No. 3; Indiana : School of Education, Indiana University, 1952), 73 - 9.

¹⁴Oregon Audio-Visual Association, Recommended Minimum Standards for Instructional Material Programs in Oregon Public Schools. May, 1952, pp. 2 - 3. (Mimeographed)

หัวหน้าศูนย์วัสดุการศึกษาไว้ดังนี้

1. งานคานบริหาร คือการรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดไว้ในศูนย์เพื่อให้บริการแก่
คณะต่าง ๆ ควบคุมการบริหาร การดำเนินงาน การเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
ตลอดจนรายงานสถิติการใช้เครื่องมือและวัสดุของอาจารย์และนักศึกษา
2. งานคานประชุมอบรม คือ ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายโสตทัศนศึกษาของคณะต่าง ๆ
ให้ทราบอบรมแก่คณาจารย์ให้รู้จักใช้และผลิตโสตทัศนอุปกรณ์และรู้จักใช้แหล่ง
วิทยาการในชุมชน
3. งานคานให้คำปรึกษาหารือ คือเป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารในด้านการออกแบบ
อาคารใหม่ งานร่างหลักสูตรและการเลือกใช้โสตทัศนอุปกรณ์
4. งานคานเทคนิค ได้แก่ การบำรุงรักษา ซ่อมแซม และผลิตโสตทัศนอุปกรณ์

ในปี ค.ศ. 1957 มอริส บี. แคมป์ (Maurice B. Camp)¹⁵ ได้ศึกษาองค์ประกอบของการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของครูว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของครูพบว่า

1. การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของครูกับระดับความรู้ในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์มีความสัมพันธ์กันคือ ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์มากจะใช้โสตทัศนอุปกรณ์มาก
2. ครูส่วนมากมีความเห็นว่าการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ในสมัยที่เป็นนักเรียนฝึกหัดครูมีอิทธิพลต่อการใช้ในขณะที่เป็นครู
3. ผู้บริหารและครูเชื่อว่าวิชาโสตทัศนศึกษาเบื้องต้นมีความจำเป็นและควรบังคับให้ครูทุกคนเรียน
4. โดยทั่วไปแล้วโสตทัศนอุปกรณ์ในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ

¹⁵Maurice B. Camp. "Some Factors Related to the Utilization of Audio-Visual Materials, with Suggestions for Teacher Preparation in this Area" Dissertation Abstracts International, 18 : 155, 1958.

คาร์ลตัน คัมบลิว เอช อีริกสัน¹⁶ ไก่วางโครงการหน่วยโสตทัศนศึกษาไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษาก็เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการใช้โสต-ทัศนอุปกรณ์แก่ครู การบริการต่าง ๆ ต้องให้ศูนย์โสตทัศนศึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน
2. ผู้บริหารงานโสตทัศนศึกษาต้องรับผิดชอบในการตั้งคณะผู้ร่วมงานของศูนย์โสต-ทัศนศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการซึ่งมีคุณสมบัติและความสามารถพอที่จะดำเนินงานและให้บริการทางด้านโสตทัศนศึกษาแก่อาจารย์ทั้งวิทยาลัย
3. หน้าที่ของหัวหน้าหรือผู้อำนวยการศูนย์โสตทัศนศึกษาประกอบด้วย
  - 3.1 ให้คำแนะนำและกำหนดนโยบายในการบริหารงาน
  - 3.2 วางโครงการระยะยาวเกี่ยวกับการจัดหาโสตทัศนอุปกรณ์
  - 3.3 วางมาตรการในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์
  - 3.4 ดำเนินการอบรมครูประจำการ
  - 3.5 ดำรงสัมพันธ์ภาพกับอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ใหญ่ และกรรมการร่างหลักสูตร
  - 3.6 จัดทำงบประมาณเป็นโครงการระยะยาว
  - 3.7 จัดดำเนินงานประชาสัมพันธ์
  - 3.8 ประเมินผลการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ
4. ด้านการเงิน
  - 4.1 ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานโสตทัศนศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการทั้งหมด
  - 4.2 ขอความสนับสนุนด้านการเงินจากสมาคมการศึกษา

¹⁶Carlton W.H. Erickson, Administering Audio-Visual Services, (New York : Macmillan, 1959), pp. 13 - 14.

ในปี ค.ศ. 1964 ชาลส์ เอฟ. ชุลเลอร์ (Charles F. Schuller), เฮนรี เจ สเคลลีย์ (Henry J. Skelly) และโดนัลด์ สกอตต์ (Donald Scott)¹⁷ ได้วิจัยเกี่ยวกับสถานะและความต้องการโสตทัศนูปกรณ์ในรัฐฮาวายและเสนอแนะว่า

1. ควรจัดให้มีผู้อำนวยการทางโสตทัศนศึกษาของรัฐ
2. ควรตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาตามท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษา
3. ควรปรับปรุงให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการคุมแสงในห้องเรียน
4. ควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนได้รับความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนใหม่ ๆ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทางโสตทัศนศึกษาจากมหาวิทยาลัยเป็นวิทยากร

ในปี ค.ศ. 1965 รัฐอลาสกา ภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา โดยเสนอโครงการสรุปไว้ดังนี้

1. ควรจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาในบริเวณที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียน และมีเนื้อที่กว้างขวางเพื่อเก็บเครื่องมือและวัสดุโสตทัศนศึกษา
2. หน้าที่ของศูนย์โสตทัศนศึกษา
  - 2.1 มีหน้าที่จัดกลองบรรจุโสตทัศนูปกรณ์เพื่อส่งไปตามโรงเรียนต่าง ๆ
  - 2.2 จัดห้องสมุดให้มีหนังสือทุกสาขาวิชาการและจัดหาโสตทัศนูปกรณ์เพื่อให้บริการแก่ครูมากขึ้น

001133

¹⁷ Charles F. Schuller, Henry J. Skelly, and Donald Scott, "Survey of Audio-Visual Education in Hawaii : Its Status and Need" A - V Communication Review. Vol. 12 No. 1 Spring 1964, 125 - 126.

¹⁸ "Centralized Audio-Visual Center Proposed for Southeast Alaska," Audio-Visual Instruction, Vol. 11, No. 10 (October, 1966), 880.

ในปีเดียวกัน โทมัส อัลแลน คลินตัน (Thomas Allan Clinton)¹⁹ ได้ศึกษาปัญหาของครูใหม่ในรัฐเท็กซัส พบว่า ครูใหม่มีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนดังนี้

1. มีความลำบากใจในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์
2. มีปัญหาในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน
3. ไม่มีเวลาเตรียมอุปกรณ์เพียงพอ
4. หาแหล่งวัสดุที่ถูกลำบาก

ในปี ค.ศ. 1971 เอลวิส ฮิวส์ อาร์เทอร์เบอร์ (Elvis Hugh Arterbury)²⁰ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ของครูในรัฐเท็กซัส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าครูได้ใช้ศูนย์บริการหรือและศึกษาสาขาที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการใช้ ผลปรากฏว่า

1. ยังมีบริการแก่ครูนานเท่าไร ครูที่ใช้บริการสื่อทัศนูปกรณ์มากขึ้นเท่านั้น
2. ครูที่สอนวิชาเฉพาะและครูประจำศูนย์บริการที่จัดขึ้นโดย The Education Service Center มากกว่าครูในชั้นมัธยม และ High School
3. ครูสังคมศึกษามีแนวโน้มในการใช้บริการบ่อยครั้งที่สุด ขณะที่ครูสอนคณิตศาสตร์มีแนวโน้มในการใช้น้อยครั้ง
4. ครูที่ได้รับการฝึกอบรมการใช้สื่อทัศนูปกรณ์จะใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรม
5. การรับส่งสื่อทัศนูปกรณ์ที่เช่ามาเป็นอุปสรรคต่อการใช้สื่อทัศนูปกรณ์

¹⁹Thomas Allan Clinton, "A Study of Problem Encountered by One Hundred Graduated of East State University and the Functional Relationship Between these Problems and the Teacher Education Program," Dissertation Abstracts International, 27 : 6 (1966), 1683 A.

²⁰Elvis Hugh Arterbury, "Teacher Utilization of Media Services Provided by the Regional Education Service Centers in Texas," Dissertation Abstracts International, 32 : 9 (March, 1972), 4825A - 4826A.